

Asia: 1/41/2016

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojalaiksi

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

Ei lausuttavaa.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ei lausuttavaa.

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

Ei lausuttavaa.

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

Ei lausuttavaa.

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

15 vuotta

Ikärajaa koskevat perustelut

Viidentoista vuoden ikäraja olisi yhteneväinen hallintolain 14.3 §:n mukaisen ikärajan kanssa, jonka mukaan viisitoista vuotta täyttäneellä alaikäisellä ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta.

Samoin viidentoista vuoden ikäraja olisi yhteneväinen tietoyhteiskuntakaaren 162.3 §:n kanssa asiassa, joka koskisi sijaintitietojen käsittelyyn liittyvää suostumusta, kieltoa tai tiedonsaantioikeutta.

3 luku. Valvontaviranomainen

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

Ei lausuttavaa.

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

Ei lausuttavaa.

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

Ei lausuttavaa.

Tulisiko yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

ei

Perustelut

Oikeusrekisterikeskus yhtyy työryhmän eräiden jäsenten liikkumavaran käytön puolesta esitettyihin näkemyksiin siitä, että hallinnollisia sakkoja ei määrättäisi viranomaisille.

Oikeusrekisterikeskus toteaa, että perustuslain mukaiset hyvän hallinnon takeet, hallinnon laillisuusvaatimus ja tehokas laillisuusvalvonta yhdistettynä rikosoikeudelliseen virkavastuuseen ja vahingonkorvausjärjestelmään ovat riittävät keinot varmistamaan viranomaisessa tapahtuvan rekisterinpidon ja henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden.

Oikeusrekisterikeskus ei myöskään näe tarkoituksenmukaisena hallinnollisen seuraamusmaksun tai sakon määräämistä budjettitaloudessa toimiville valtion virastoille. Viranomaiselle määrättävä seuraamusmaksu tai sakko käytännössä johtaisi valtion varojen kierrättämiseen. Suoriutuakseen määrätystä maksusta niin, ettei säädöksiin perustuva rekisterinpito vaarannu, olisi todennäköistä, että viranomaiset joutuisivat turvautumaan lisämäärärahoihin.

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

Kun seuraamusjärjestelmää tarkastelee kokonaisuutena ja jos hallinnollisista sakoista viranomaisten osalta luovuttaisiin, voisi yhtenä korvaavana vaihtoehtona olla mietinnön mukaisen rikoslain 38:9 §:n tietosuojarikoksen tunnusmerkistön laajentaminen niin, että myös rikoslain 9 luvun mukainen oikeushenkilön rangaistusvastuu voisi tulla sovellettavaksi.

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukainen hallinnollinen sakko esitetään pantavaksi täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) mukaisessa järjestyksessä ja Oikeusrekisterikeskus huolehtisi täytäntöönpanosta.

Suomessa ei kansallisessa lainsäädännössä ole aikaisemmin käytetty hallinnollisen sakon käsitettä. Meillä rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia on yleensä kutsuttu seuraamus-, virhe- tai rikemaksuiksi tai maksuille on säännöksissä annettu selkeä erisnimi. Oikeusrekisterikeskus huolehtii laskutavasta riippuen noin 20 edellä tarkoitetun rangaistusluonteisen hallinnollisen seuraamusmaksun täytäntöönpanosta. Oikeusrekisterikeskus huolehtii esimerkiksi kilpailunrikkomusmaksun, ylikuormamaksun ja kuitintarjoamislain mukaisen seuraamusmaksun täytäntöönpanosta.

Seuraamusmaksut pannaan täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain tai verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) mukaisessa järjestyksessä tai täytäntöönpanosta säätäminen on jäänyt tätä epämääräisemmäksi. Oikeusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan hallinnollisia seuraamuksia koskevaa yleistä lainsäädäntöä (OM 7/41/2017, 21.3.2017). Oikeusrekisterikeskus esittää, että ehdotettua hallinnollista sakkoa koskeva sääntely osoitettaisiin edellä mainitun työryhmän arvioitavaksi siinä tarkoituksessa, että hallinnollista sakkoa koskeva sääntely saatettaisiin yhdenmukaiseksi muita rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevan sääntelyn kanssa.

Oikeusrekisterikeskuksen puolesta ei ole estettä sille, että täällä huolehdittaisiin myös hallinnollisen sakon täytäntöönpanosta edellyttäen, että tehtävän suorittamiseksi tarvittavat henkilöstö- ja muut resurssit osoitetaan. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 § 1 momenttiin on jo lisätty 11 kohta, joten hallinnollista sakkoa koskeva kohta olisi tällä tietoa kohta 12.

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

Ei lausuttavaa.

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevista poikkeuksista ja suojaustoimista

Ei lausuttavaa.

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

Tietosuoja-asetuksessa käytetään käsitettä yleisen edun mukainen arkistointitarkoitus. Esimerkiksi 89 artiklan 3 kohdan mukaan tätä tarkoitusta varten voidaan säätää poikkeuksia rekisteröidyn oikeuksiin. Käsitettä ei kuitenkaan ole avattu tarkemmin eikä Suomessa viranomaisen asiakirjahallintaa ja arkistointia säätelevät säädökset, kuten Arkistolaki 831/1994 ja Laki

viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/1999, sellaisenaan tunne kyseistä käsitettä. Työryhmä toteaa kuitenkin mietinnössään, että viranomaisia koskeva arkistolainsäädäntö on ollut pitkään muutostarpeiden kohteena ja että viranomaisia koskevaa arkistolainsäädäntöä on tarkoitus yhteen sovittaa osaksi valmisteilla olevaa uutta tiedonhallintalaki.

Oikeusrekisterikeskus yhtyy työryhmän näkemykseen ja pitää tarkoituksenmukaisena, että viranomaisia koskeva arkistolainsäädäntö yhteen sovitetaan henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön ja yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimusten kanssa niin, että ne ovat käsitteellisesti yhdenmukaisia eivätkä tulevaisuudessa aiheuta tarpeettomia tulkintaristiriitoja henkilötietojen käsittelyssä ja asiakirjatietojen arkistoinnissa.

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

Kun seuraamusjärjestelmää tarkastelee kokonaisuutena ja jos hallinnollisista sakoista viranomaisten osalta luovuttaisiin, voisi yhtenä korvaavana vaihtoehtona olla mietinnön mukaisen rikoslain 38:9 §:n tietosuojarikoksen tunnusmerkistön laajentaminen niin, että myös rikoslain 9 luvun mukainen oikeushenkilön rangaistusvastuu voisi tulla sovellettavaksi.

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

Oikeusrekisterikeskuksen huomiot työryhmän eräiden jäsenten ehdotuksesta luonnokseksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta (liite 4).

Oikeusrekisterikeskus toteaa, että ehdotus selkiyttäisi viranomaisten julkisuudesta annetun lain (jäljempänä julkisuuslaki) soveltamista ja muuttaisi tekstin nykyaikaisempaan sekä ymmärrettävämpään muotoon. Ehdotetun muutoksen käytännön vaikutukset jäisivät vähäisiksi, mutta julkisuuslakia olisi muutoksen myötä helpompi tulkita.

Lisäksi Oikeusrekisterikeskus kiinnittää huomiota tietojen suojaamisen tarpeeseen useammasta näkökulmasta. Tietosuojan osalta ja sen varmistamiseksi edellytetään useita tietoturvallisuuden kanssa päällekkäisiä menettelytapoja. Näitä olisi julkishallinnon viranomaisille linjattava ja myös ohjeistettava aiempaa tarkemmin, koska muuten viranomaisten menettelytavat vaihtelevat paljon. Rinnakkain meneillään olevassa tiedonhallintalain uudistamisessa, ja sen yhteydessä julkisuuslain ja tietoturvallisuusasetuksen muuttamiseksi, ja näiden luonnoksissa ei tietojen suojaamiseen henkilötietojen taikka arkaluonteisten henkilötietojen näkökulmasta edellytetä yhtenäisiä menettelytapoja eikä toisin päin. Aiemmin tietoturvallisuusasetus ohjasi osaltaan myös mm. arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä ja tietoriskienhallintaa. Jatkossakin yhtenäisemmän hallinnan, erityisesti riskienhallinnan, kautta voisi viranomaisten riskienhallinnalta edellytettävien prosessien ja dokumentaatioiden edellyttää kattavan myös henkilötietojen käsittelyn riskit sekä niiden hallinnasta mahdollisesti jäävät jäännösriskit asianmukaisesti yhtenäisin menettelyin.

Lisäksi Oikeusrekisterikeskus kiinnittää huomiota tietojen maksullisuuden ja teknisen käyttöyhteyden sääntelyyn. Julkisuuslain 34 §:n 1 momentin 3-4 kohdissa säädetään sähköisesti talletettujen asiakirjojen luovuttamisen maksuttomuudesta sähköpostitse. Käytännössä tiedon pyytäjä saa asiakirjat nykyisinkin talletustavasta riippumatta sähköpostitse, mutta muutoin kuin sähköisesti talletettujen asiakirjojen skannaamisesta peritään julkisuuslain 34 §:n 3-4 momenteissa säädetty maksu. Edellä mainitun johdosta Oikeusrekisterikeskus katsoo, että sähköisen tiedonantamistavan ollessa lähtökohta, tulisi tietojen maksullisuudesta säätää julkisuuslain 34 §:ssä selkeästi, jotta viranomaisten välillä ei syntyisi tulkintaeroja.

Teknisestä käyttöyhteydestä säädetään useissa erityislaessa sekä yleislakeina toimivissa henkilötieto- ja julkisuuslaissa. Oikeusrekisterikeskus katsoo, että teknisen käyttöyhteyden sääntelyä tulisi tarkastella ja uudistaa kokonaisuutena

Mikkola Teemu
Oikeusrekisterikeskus